

ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO ZBIÓR URZĘDOWY

Seria B

Warszawa, dnia 5 kwietnia 2019 r.

Pozycja 75

POSTANOWIENIE

z dnia 6 lutego 2019 r.

Sygn. akt Ts 30/18

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Andrzej Zielonacki,

po wstępnym rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym skargi konstytucyjnej Gospodarstwa Rolnego „Wonieść” sp. z o.o. w sprawie zgodności:

1) art. 4 ust. 1-15 oraz art. 5 ust. 1-3 ustawy z dnia 16 września 2011 r. o zmianie ustawy o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 233, poz. 1382) w zakresie, w jakim „ograniczają dzierżawcy możliwość zachowania dotychczasowego prawa do przedłużenia terminu obowiązywania umowy oraz prawa do skorzystania z pierwszeństwa w nabywaniu nieruchomości Skarbu Państwa, pozostających we władaniu Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa, na wypadek ich sprzedaży przez właściciela i nie pozwalają zachować tych praw bez istotnej zmiany przedmiotu umowy nazwanej umową dzierżawy, zawartej przez obie strony na czas określony, z możliwością jej przedłużania przez innych dzierżawców, którzy na dzień 3 grudnia 2011 r. posiadali w umowie dzierżawy areal większy niż 428,57 hektarów” z:

- a) art. 21 ust. 1 i 2 w związku z art. 64 ust. 1 i 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej w zakresie, w jakim „naruszają ochronę prawną prawa własności, w tym stosowanych odpowiednio do ochrony innych praw związanych do nieruchomości w tym prawa dzierżawy, osób będących stroną umowy dzierżawy, jako dzierżawców oraz w zakresie w jakim wprowadzają one zmianę zasad dzierżawienia na czas określony nieruchomości i przedsiębiorstw rolnych od Skarbu Państwa, za pomocą zaskarżonych przepisów, nieprzewidzianą w kodeksie cywilnym, jak również w zakresie w jakim pozbawiają dzierżawców, posiadających w dzierżawie powierzchnię większą niż 428,57 ha prawa do skorzystania z prawa do dalszego dzierżawienia nieruchomości oraz prawa do skorzystania z pierwszeństwa w nabywaniu, co stanowi *de facto* formę do przymuszenia do rozwiązania w części umowy dzierżawy o 30% użytków rolnych, przed terminem jej wygaśnięcia, bez przyznania słusznego odszkodowania za utracone korzyści z nieruchomości, podczas gdy przedmiotem umowy często nie były jedynie grunty rolne ale zorganizowane przedsiębiorstwa przejmowane przez dzierżawców w latach 90-tych włącznie z zadłużeniami po byłych PGR-ach i pracownikami”,
- b) art. 32 ust. 1 i 2 w związku z art. 21 ust. 1 i 2 oraz art. 64 ust. 1 i 2 Konstytucji w zakresie, w jakim „prowadzi do nieuzasadnionej nierówności podmiotów wobec prawa charakteryzujących się tą samą cechą – »byciem dzierżawcą

gruntów od Agencji Nieruchomości Rolnej» i zawężeniem negatywnych skutków ustawy do użytego w tym przepisie pojęcia »dzierżawca« jedynie do osób posiadających w umowie dzierżawy areał większy niż 428,57 ha; uzależnienie bowiem prawa do zachowania praw, jakie gwarantowała im ustawa o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa z dnia 19.10.1991 r. (Dz. U. z 2016 r. poz. 1491) w art. 29 ust. 1 pkt 3 i art. 39 ust. 2 pkt 1, od faktu posiadania w umowie dzierżawy areálu mniejszego niż 428,57 ha lub wyrażenia przez nich zgody na wcześniejsze rozwiązanie w części umowy łączącej strony o 30% użytków rolnych, nie może być uznane za spełnienie warunku równej dla wszystkich ochrony prawnej i równego traktowania tej samej kategorii osób”,

- c) art. 31 ust. 3 w związku z art. 21 ust. 1 i 2 i art. 64 ust. 1, 2 i 3 Konstytucji w zakresie, w jakim „ogranicza możliwość korzystania przez osoby będące dzierżawcami z prawa do dalszego dzierżawienia nieruchomości rolnych oraz przekazanych przedsiębiorstw rolnych w dzierżawę od Skarbu Państwa z konstytucyjnych wolności i praw, to jest w szczególności z prawa swobody działalności gospodarczej i prawa dziedziczenia praw związanych z umową dzierżawy, w taki sposób, że ograniczenia te naruszają istotę prawa dzierżawy i swobodę działalności gospodarczej, pozbawiając często te podmioty do swobodnego podjęcia decyzji, albowiem przepisy w tej części stosują swoisty szantaż legislacyjny”,
- d) art. 2 Konstytucji w zakresie, w jakim „uzależniają zachowanie uprawnień do dalszego dzierżawienia przedsiębiorstwa czy nieruchomości rolnej oraz uprawnienia do skorzystania z pierwszeństwa w nabywaniu tej nieruchomości, od posiadania areálu gruntów w umowie dzierżawy o powierzchni mniejszej niż 428,57 ha lub wyrażenia zgody na wyłączenie z dotychczasowej terminowej umowy dzierżawy użytków rolnych o powierzchni równej 30% posiadanych w umowie dzierżawy na dzień 3 grudnia 2011 r. i wykluczenie z tych obowiązków i negatywnych skutków ustawy osób, które posiadały na dzień 3 grudnia 2011 roku powierzchnię mniejszą od 428,57 ha lub oświadczyły, że każdy ze współdzierżawców lub każdy ze współników spółki cywilnej użytkuje na jedną osobę mniej niż 428,57 ha, pomimo posiadania ich wspólnie na podstawie jednej umowy dzierżawy, co stanowi naruszenie zasady zaufania obywateli do państwa i co do prawa także, poprzez takie sformułowanie zaskarżonych przepisów, które naruszają zasadę rzetelnej legislacji i jasności prawa i równego traktowania rolników”,
- e) art. 22 Konstytucji w zakresie, w jakim „uzależniają zachowanie prawa do nieskrępowanego i niezmienionego prawa do prowadzenia działalności rolniczej, od wielkości posiadanej powierzchni gruntów rolnych w umowie dzierżawy oraz od wyrażenia zgody na wcześniejsze, rozwiązanie tejże umowy terminowej dzierżawy na 30% powierzchni gruntów rolnych, co stanowi naruszenie swobody prowadzenia działalności rolniczej, zachowania praw nabytych i interesów w toku i zabezpiecza jedynie jedną grupę interesów, jakimi są rolnicy indywidualni bez rozróżnienia ile hektarów przypada na jedną rodzinę, w przypadku prowadzenia działalności w innych formach niż osoby fizyczne, co nie tylko stanowi naruszenie prawa jednej grupy dzierżawców ale prowadzi do nieuzasadnionego wzmocnienia praw wydzierżawiającego oraz rolników indywidualnych, mimo że w jednej rodzinie może być skupiony większy areał niż 300 hektarów, co wyklucza pojęcie gospodarstwa rodzinnego i stanowi znaczne niedookreślenie prawa, prowadzące do wypaczenia i ucisku głównie rolników, gospodarujących

- wspólnie jako wspólnicy spółek prawa handlowego lub członkowie spółdzielni”,
- f) art. 20 Konstytucji w zakresie, w jakim „narusza niektórym tylko dzierżawcom, tym którzy bez względu na formę prowadzenia działalności rolniczej, posiadali w umowach dzierżawy z Agencją Nieruchomości Rolnej powierzchnię gruntów przekraczających 428,57 ha, co stanowi naruszenie ich prawa do wolności gospodarczej; własności prywatnej; solidarności, dialogu i współpracy partnerów społecznych, równości stron w tej samej umowie dzierżawy. Tym samym zaskarżone przepisy przeczą założeniom ideowym, co do celów państwa, kierujących gospodarkę nie tylko na racjonalność gospodarczą, ale także na wartości ogólnoludzkie (solidaryzm, godność człowieka, sprawiedliwość społeczną, zrównoważony rozwój), przez co tylko jedną grupę społeczną pozbawiają prawa do dalszego prowadzenia przedsiębiorstwa, zachowania miejsca pracy, oraz prawa do skorzystania z uprawnień, jakie dawała im przed 3.12.2011 roku umowa oraz ustawa o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa”,
 - g) art. 49 oraz art. 63 i n. Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (Dz. Urz. UE z 2012 r. C 326, s. 47) w zakresie, w jakim naruszają zasadę swobodnego przepływu kapitału i swobodę przedsiębiorczości oraz art. 16 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej (Dz. Urz. UE. C. z 2012 r. C 326, s. 3) w zakresie, w jakim narusza swobodę zawierania umów,
 - h) zasadę pewności prawa w zakresie, w jakim „wprowadzone w art. 4 ust. 1-15 ustawy o zmianie o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa z 3.12.2011 r. i pociągnęły za sobą niekorzystne skutki wbrew wcześniejszym zapewnieniom o dalszej dzierżawie i zapisom umownym, które wzbudziły w dzierżawcy uzasadnione nadzieje a zmiany nie sposób było przewidzieć”,
 - i) zasadę proporcjonalności poprzez „wprowadzenie przepisów, które nie były w tych warunkach konieczne do osiągnięcia zamierzonego celu, albowiem w każdej umowie znajdowały się zapisy umożliwiające wydzierżawiającemu wyłączenie do 20% i więcej z umowy na rzecz rolników indywidualnych a władza krajowa winna wykazać, że przepisy te były adekwatne do osiągnięcia deklarowanego celu”;
- 2) art. 12 ustawy wymienionej w punkcie 1 z art. 2 Konstytucji,

p o s t a n a w i a:

umorzyć postępowanie.

UZASADNIENIE

W sporządzonej przez radcę prawnego skardze konstytucyjnej z 10 lutego 2018 r. (wniesionej do Trybunału 15 lutego 2018 r. – data nadania) Gospodarstwo Rolne „Wonieść” sp. z o.o. (dalej: skarżąca) wystąpiła z żądaniem przytoczonym w komparacji niniejszego postanowienia.

Skarga konstytucyjna została sformułowana w związku z następującą sprawą.

W pozwie z 26 lipca 2013 r., skierowanym przeciwko Agencji Nieruchomości Rolnych w Warszawie, skarżąca domagała się ustalenia, że podjęte w stosunku do niej działania pozwanej w trybie art. 4 ustawy z dnia 16 września 2011 r. o zmianie ustawy o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 233, poz. 1382; dalej: z.u.g.n.) były bezskuteczne, a w konsekwencji, że przysługują mu

uprawnienienia z art. 29 ust. 1 pkt 3 oraz z art. 39 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 19 października 1991 r. o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa (Dz. U. z 2016 r. poz. 1491), tj. odpowiednio: prawo pierwokupu dzierżawionej nieruchomości oraz prawo pierwszeństwa w zawarciu umowy dalszej dzierżawy. Swoje żądanie skarżąca opierała m.in. na niekonstytucyjności art. 4 z.u.g.n

W piśmie procesowym z 13 kwietnia 2015 r. skarżący rozszerzył powództwo.

Wyrokiem z 27 listopada 2015 r. (sygn. akt I C 2124/13) Sąd Okręgowy w Poznaniu Wydział I Cywilny oddalił powództwo. Stanowisko sądu I instancji zostało podtrzymane w wyroku Sądu Apelacyjnego w Poznaniu Wydział I Cywilny z 20 października 2017 r. (sygn. akt I ACa 122/16).

Zarządzeniem sędziego Trybunału Konstytucyjnego z 29 listopada 2018 r. skarżąca została wezwana do uzupełnienia braków formalnych wniesionej skargi przez udokumentowanie daty doręczenia wyroku Sądu Apelacyjnego w Poznaniu Wydział I Cywilny z 20 października 2017 r. (sygn. akt I ACa 122/16).

Skarżąca w piśmie z 6 grudnia 2018 r. (data nadania) uzupełniła wskazane braki.

W piśmie z 11 stycznia 2019 r. skarżąca poinformowała o wypowiedzeniu pełnomocnictwa radcy prawnemu Agnieszce Baudet oraz złożyła oświadczenia o cofnięciu skargi konstytucyjnej.

Trybunał Konstytucyjny zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 56 ust. 2 pkt 2 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. poz. 2072; dalej: u.o.t.p. TK) do rozpoczęcia rozprawy skarżący może wycofać skargę konstytucyjną. W myśl utrwalonego orzecznictwa Trybunału prawo do cofnięcia skargi konstytucyjnej przed rozpoczęciem rozprawy mieści się w granicach swobodnego uznania skarżącego i jest odzwierciedleniem zasady dyspozycyjności, na której opiera się postępowanie przed Trybunałem Konstytucyjnym (zob. m.in. postanowienie z 4 marca 1999 r., sygn. SK 16/98, OTK ZU nr 2/1999, poz. 26).

Cofnięcie skargi konstytucyjnej przed rozpoczęciem rozprawy nie podlega zatem kontroli Trybunału Konstytucyjnego, skutkuje natomiast zgodnie z art. 59 ust. 1 pkt 1 u.o.t.p. TK koniecznością umorzenia postępowania, (zob. postanowienia z: 4 lipca 2013 r., sygn. Ts 30/12, OTK ZU nr 4/B/2013, poz. 367 oraz 28 listopada 2017 r., sygn. Ts 194/17, OTK ZU B/2017, poz. 295).

Wziąwszy powyższe pod uwagę, Trybunał Konstytucyjny – na podstawie art. 59 ust. 1 pkt 1 u.o.t.p. TK – postanowił jak w sentencji.